

**ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»**

Артем Пономаренко,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність Професійна освіта,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
Харків, Україна
<https://orcid.org/0009-0002-8509-0529>
(науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Сергій Беляєв)

Анотація. У статті представлено аналіз передумов визначення цифрової компетентності в якості складової професійної компетентності магістра спеціальності «Професійна освіта». Змістом цифрової компетентності визначено систему знань, умінь та професійно важливих якостей, що забезпечують успішне користування сучасними цифровими інструментами виконання професійних функцій та задач. Перелік знань, умінь та професійно важливих якостей, що визначають зміст цифрової компетентності необхідно формувати спираючись на предметне поле спеціальності Професійна освіта, визначення інтегральної компетентності фахівця тощо.

Ключові слова: професійна компетентність, цифрова компетентність, професійна освіта

Abstracts. The article presents an analysis of the prerequisites for defining digital competence as a component of professional competence for a master's degree in the specialty of Vocational Education. The content of digital competence is defined as a system of knowledge, skills, and professionally important qualities that ensure the successful use of modern digital tools for performing professional functions and tasks. The list of knowledge, skills and professionally important qualities that determine the content of digital competence must be formed based on the subject field of the specialty «Professional Education», the definition of the integral competence of a specialist, etc.

Keywords: professional competence, digital competence, vocational education

Актуальність уточнення змісту професійної компетентності фахівців в умовах цифровізації ринку праці обумовлюється об'єктивними вимогами щодо якості підготовки випускника закладу вищої освіти, що вимагають забезпечення теоретичної та методичної підготовки до виконання професійних обов'язків на сучасному рівні якості виконання професійних функцій та задач. Це вказує на доцільність уточнення змісту професійної компетентності випускника спеціальності Професійна освіта у контексті врахування вимог ринку праці користуватись сучасними цифровими інструментами, оновлювати свої знання та вміння в умовах постійного оновлення підходів та прийомів

вирішення професійних задач, інструментів, програмного забезпечення тощо.

Метою дослідження є визначення місця цифрової компетентності в структурі професійної компетентності магістра спеціальності 015 Професійна освіта.

У процесі дослідження було встановлено, що тенденція цифровізації всіх сфер життя та виробництва має прямим чином позначатись на змісті професійної підготовки фахівця на етапі його навчання в закладі вищої освіти. До продуктивних способів вирішення даного завдання належить визначення змісту професійної підготовки з допомогою компетентнісного підходу, в межах якого результат професійної підготовки описується в категоріях компетентностей. Перехід до методології компетентнісного підходу (Н. Бібік, Л. Ващенко, Г. Єльнікова, О. Зайченко, О. Локшина, В. Маслов, О. Овчарук,) змінив критерії опису характеристик результатів навчання. Причиною таких змін є розуміння суті компетентності, як інструменту визначення складових професійної підготовки. На відміну від традиційного оцінювання засвоєння фактологічного матеріалу та якості сформованих умінь з допомогою інструментів компетентнісного підходу дослідники почали оцінювати когнітивні процеси та емоційний стан фахівця.

Компетентність Л. Кононенко, О. Оришака та Є. Селіщева розуміють як сукупність практичних умінь, навичок та готовності їх використовувати (Кононенко, Оришака & Селіщева, 2022). Тотожне визначення дає науковець В. Савченко (Савченко, 2024) шляхом розкриття змісту компетентності як сукупності знань та вмінь, а також готовності до виконання професійних функцій, що забезпечують здатність успішно виконувати свої професійні функції.

Одночасно з розумінням необхідності забезпечувати формування у випускника закладу вищої освіти базових компетентностей та спрямування фахівців на постійне оновлення знань та вмінь слід брати до уваги сучасний тренд цифровізації усіх сфер виробництва та послуг, про що свідчать відповідні дослідження. Наприклад, науковці В. Корнят, Ю. Романишин, Н. Голярдик зазначають, що цифровізація призвела до дефіциту фахівців з цифровими навичками і в

перспективі до 2030 року в Європі робочий час, який проводитиметься з використанням інноваційних технологічних навичок, збільшиться на 20%, а 90% робочих місць потребуватимуть цифрових навичок (Корнят, Романишин & Голярдик 2022). Цілком логічним є припущення, що володіння цифровими інструментами для окремого кваліфікованого фахівця дедалі більше стає вимогою професійної відповідності робочому місцю. При цьому науковці наголошують на основних трендах, які залишатимуться актуальними до 2030 року: використання штучного інтелекту, посилення ролі робототехніки, розвиток технології хмарних обчислень, розподільчі обчислення та самокеровані машини (Корнят, Романишин & Голярдик 2022). Цифрова компетентність визначається як «набір знань і вмінь, які необхідні для безпечного й ефективного використання цифрових технологій і ресурсів мережі Інтернет» (Марущак, 2016).

Внаслідок усвідомлення науковцями необхідності формування цифрової компетентності виникає питання щодо визначення її місця у змісті підготовки фахівця. Виділені у процесі дослідження суті та змісту цифрової компетентності специфічні тенденції широкого впровадження в практику нових технологій та обладнання, що використовують сучасне програмне забезпечення, засвідчують прямий зв'язок між професійною компетентністю та цифровою компетентністю. Спрямованість на інноваційну діяльність в сучасній сфері професійної освіти забезпечується шляхом використання інноваційних технологічних засобів та продуктів технологічного прогресу, що в сукупності створюють інноваційне освітнє середовище та одночасно предмет вивчення.

Визначення суті цифрової компетентності магістрів за спеціальністю 015 «Професійна освіта» вимагає враховувати інтегральну компетентність, а також теоретичний зміст предметної області. Інтегральна компетентність передбачає здатність вирішувати складні задачі дослідницького та інноваційного характеру з проблем професійної освіти (Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджений наказом МОН № 1435 від 18.11.2020). Інноваційна

діяльність передбачає пошук та оброблення наукової інформації з метою оновлення професійних знань та методичного інструментарію виконання професійних функцій. Логіка оновлення знань та пошуку інформації потребує опрацювання різного роду джерел, а у сучасному інформаційному просторі це вимагає володіння сучасними цифровими технологіями, що відкриває можливості для опрацювання сучасних публікацій, які переважним чином публікуються в електронних фахових періодичних виданнях, оцифрованих наукових працях.

Вирішення складних завдань дослідницького характеру в умовах стрімких темпів впровадження інноваційних продуктів у сфері професійної діяльності інструментально має підтримуватись складним комплексом знань та умінь, що передбачають проведення комплексної оцінки ефективності інноваційних засобів. Зазначені процедури використовують технічні засоби та програмне забезпечення, а також передбачають, що дослідник здатен інтегрувати методи дослідження, визначати послідовність використання цифрових інструментів тощо. Інноваційна діяльність має передбачати сформованість відповідного характеру діяльності набору знань, умінь та професійно важливих якостей, які в сукупності забезпечують продуктивність процесу генерування ідей, впровадження інновацій тощо.

Дослідження феномену компетентності показують, що її об'єктивною властивістю є неперервний розвиток. На думку М. Головань, компетентності людини постійно змінюються у відповідності до змін у навколишньому матеріальному та соціальному середовищі у зв'язку з притаманною їм властивостям орієнтуватись на майбутнє спираючись на предметні уміння в конкретних галузях. У цьому вагоме значення має результат самооцінювання власних можливостей, перспектив та мотивації до постійного саморозвитку та самовдосконалення (Головань, 2007).

Для суб'єкта зі сформованою цифровою компетентністю характерним є неперервний процес оновлення її складових, які визначено як знання, вміння (навички) та професійно важливі якості. Під час зіткнення з новим досвідом використання цифрових інструментів для розв'язання системи професійних

задач суб'єкт маючи в арсеналі професійно важливих якостей відкритість до нового ініціює процес оновлення системи знань. Оновлення системи знань призводить до формування достатньої теоретичної бази для опанування новими вміннями, що також стимулюється професійно важливими якостями, що характеризують спрямованість на освоєння нового досвіду. Як результат, отримані нові знання обумовлюються здобуттям нових умінь, що дає можливість виконувати професійні обов'язки з використанням нових цифрових інструментів.

За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що цифрова компетентність виступає складовою професійної компетентності і відповідає за сформованість у здобувача освіти системи знань, умінь та професійно важливих якостей, що забезпечують успішне користування сучасними цифровими інструментами виконання професійних функцій та задач. Цифрова компетентність магістра спеціальності 015 «Професійна освіта» засвідчує здатність автономно і відповідально використовувати цифрові інструмента та технології для розв'язання професійних задач дослідницького та інноваційного характеру у межах предметної області спеціальності «Професійна освіта».

Джерела:

1. Головань М. С. (2007). Інформатична компетентність як об'єкт педагогічного дослідження. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 16, 314-324. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/56502/5/Holovan_%20Informatychna_kompetentnist.pdf

2. Кононенко Л. В., Оришака О. В., Селіщева Є. В. (2022). Формування цифрової компетентності як основа трансформації вищої освіти в умовах глобалізаційних процесів. *Вісник науки та освіти*, 1 (1), 169-180.

3. Корняк В. С., Романишин Ю. Л., Голярдик Н. А. (2022). Цифровізація освіти України: перспективи та ризики сьогодення. *Інноваційна педагогіка*, Випуск 53. Том 1, 155-159. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_1/30.pdf

4. Марущак О. М. (2016). Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка. Академія*

міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»,
11, 97-108.

5. Савченко В. А. (2024). Особливості розвитку професійної компетентності майбутніх менеджерів засобами цифрової дидактики. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»,* 28(57), 160-175.
[https://doi.org/10.58442/2218_7650_2024_28\(57\)](https://doi.org/10.58442/2218_7650_2024_28(57))

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджений наказом МОН № 1435 від 18.11.2020 URL :
https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mah_istr.pdf

Здоров'я та освіта XXI століття / Health and Education XXI

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЕКОЛОГІЇ
ТА ЗДОРОВ'Я

**НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ /
SCIENTIFIC AND INFORMATIONAL SUPPORT
OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS
IN CRISIS CONDITIONS**

*Матеріали
II науково-практичного семінару*

*20 березня 2025 року
м. Київ*

УДК 378:37.091.12

*Рекомендовано до друку Вченою радою
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 9 від 17 травня 2025 року)*

Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах: матеріали II науково-практичного семінару (20 березня 2025 року, м. Київ); відп. ред. і укл. Н. О. Терентьєва. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 252 с.

Відповідальний редактор і укладач:

Терентьєва Н. О., доктор педагогічних наук, професор [Національний університет біоресурсів і природокористування України]

Рецензенти:

Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук, професор [Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка]

Білик В. Г., доктор педагогічних наук, професор [Український державний університет імені Михайла Драгоманова]

ISBN 978-617-8598-13-6

Збірник репрезентує авторські матеріали, представлені в рамках проведення II науково-практичного семінару з міжнародною участю «Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах», які органічно розкривають різні аспекти окресленої проблематики.

Матеріали стануть у нагоді науковим, науково-педагогічним, педагогічним, медичним працівникам, фахівцям в галузі фізичної культури і спорту, здобувачам усіх рівнів вищої освіти, учителям-практикам і керівникам закладів освіти.

© Автори публікацій, 2025

© НУБіП України, 2025